

Κυανοφύκη στους υδάτινους χώρους της Βικτώριας: πώς να προστατέψετε την υγεία σας

Τι είναι η κυανοφύκη;

Η κυανοφύκη (κυανοβακτήρια) [Blue-green algae (cyanobacteria)] είναι βακτηριακοί οργανισμοί που μπορεί να εμφανιστούν μεμονωμένα ή σε αποικίες, και υπάρχουν σχεδόν σε όλα τα υδάτινα οικοσυστήματα, όπως ρυάκια, ποτάμια, λίμνες και υγρότοποι. Υπό ορισμένες περιβαλλοντικές συνθήκες, οι αριθμοί μπορεί να αυξηθούν γρήγορα και ανθίσεις (ή ακαθαρσίες) γίνονται εύκολα ορατές σε ολόκληρη την επιφάνεια του νερού. Οι ανθίσεις κυμαίνονται στο χρωματισμό από σκούρο πράσινο έως κιτρινωπό καφέ. Αυτές οι ανθίσεις δεν είναι ένα νέο φαινόμενο και είναι γνωστό ότι συμβαίνουν παγκοσμίως για αιώνες. Μερικά είδη κυανοφύκης παράγουν τοξίνες που μπορεί να είναι επιβλαβείς στον άνθρωπο και στα ζώα.

Πώς μπορώ να εκτεθώ στις τοξίνες της κυανοφύκης;

Η έκθεση στις τοξίνες της κυανοφύκης μπορεί να γίνει μέσω:

- της άμεσης επαφής με εκτεθειμένα μέρη του σώματος, συμπεριλαμβανομένων ευαίσθητων περιοχών όπως αυτιά, μάτια, στόμα, μύτη και λαιμός
- της τυχαίας κατάποσης μολυσμένου νερού
- της αναπνοής σταγονιδίων νερού και αερολυμάτων, και
- της κατανάλωσης μολυσμένων θαλασσινών.

Αποφεύγετε την έκθεση σε νερό που έχει μολυνθεί με κυανοφύκη, ειδικά σε περιοχές με ορατές ακαθαρσίες ή αποχρωματισμένο νερό. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος σε ψυχαγωγικούς χρήστες προέρχεται από επιφάνειες με ακαθαρσίες κυανοφύκης. Αυτές οι επιφάνειες είναι συμπυκνωμένες συσσωρεύσεις κυανοφύκης που τείνουν να ξεβράζονται κατά μήκος των ακτών, όπου ψυχαγωγικοί χρήστες του νερού, παιδιά και σκυλιά πιθανόν να έρθουν σε επαφή καθώς εισέρχονται στο νερό.

Ακολουθήστε τις οδηγίες στις ενημερωτικές πινακίδες που υπάρχουν στις πληγείσες περιοχές και αποφεύγετε την επαφή με το νερό μέχρι οι αρχές να ενημερώσουν ότι δεν υπάρχει πλέον κίνδυνος. Αν υποψιάζεστε ότι ο τοπικός σας υδάτινος χώρος μπορεί να έχει επηρεαστεί από κυανοφύκη, παρακαλείστε να επικοινωνήσετε με τον υπεύθυνο του υδάτινου χώρου για περαιτέρω συμβουλές, ή συμβουλευτείτε την ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Εκτάκτων Περιστατικών και Προειδοποιήσεων Βικτώριας στο <http://emergency.vic.gov.au/respond/>

Οι άνθρωποι που ανησυχούν για τυχόν επιπτώσεις στην υγεία μετά την επαφή με το νερό θα πρέπει να ζητήσουν ιατρικές συμβουλές.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις στην υγεία από την κυανοφύκη;

Η τακτική παρακολούθηση των υδάτινων χώρων εντοπίζει την οποιαδήποτε παρουσία ανθίσεων κυανοφύκης και αν τα επίπεδα είναι υψηλά εκδίδεται μια προειδοποίηση για το κοινό. Το νερό που έχει επηρεαστεί από υψηλά επίπεδα κυανοφύκης μπορεί να έχει επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων και ζώων.

Μερικά είδη κυανοφύκης παράγουν τοξίνες που είναι επιβλαβείς στον άνθρωπο και στα ζώα όταν καταπίνονται, εισπνέονται ή έρθουν σε άμεση επαφή με το δέρμα. Η επαφή με το δέρμα μπορεί να προκαλέσει ερεθισμό στο δέρμα και στα μάτια, ήπιες αναπνευστικές επιπτώσεις και συμπτώματα που μοιάζουν με το αλλεργικό συνάχι. Η πόση επηρεασμένου νερού που περιέχει τοξίνες μπορεί να προκαλέσει συμπτώματα γαστρεντερίτιδας, όπως

εμετό, διάρροια, πυρετό και πονοκέφαλο. Οι τοξίνες που παράγονται από την κυανοφύκη μπορεί επίσης να επηρεάσουν το συκώτι ή το νευρικό σύστημα. Εάν ανησυχείτε για την υγεία σας, ζητήστε ιατρικές συμβουλές.

Κατοικίδια και κτηνοτροφικά ζώα μπορεί να αδιαθετήσουν μετά την επαφή. Αν υποψιάζεστε ότι τα ζώα σας είναι αδιάθετα, ζητήστε συμβουλές από κτηνίατρο.

Τα παιδιά είναι πιο ευάλωτα στην κυανοφύκη απ' ό,τι οι ενήλικες;

Τα παιδιά είναι πιο ευαίσθητα στις επιδράσεις των τοξινών λόγω του χαμηλότερου σωματικού βάρους τους. Τα παιδιά τείνουν να έχουν πιο ευαίσθητο δέρμα απ' ό,τι οι ενήλικες και είναι πιο πιθανό να υποφέρουν από δερματικό εξάνθημα. Είναι επίσης πιο πιθανό τα παιδιά να απασχοληθούν σε δραστηριότητες που μπορεί να καταπιούν ή να εισπνεύσουν το νερό. Τα παιδιά θα πρέπει πάντοτε να επιβλέπονται όταν κολυμπούν σε οποιοδήποτε υδάτινο χώρο.

Τι θα πρέπει να κάνω αν έρθω σε επαφή με μολυσμένο νερό;

Εάν έρθετε σε επαφή, βγάλτε τα οποιαδήποτε μολυσμένα ρούχα και πλυθείτε καλά με καθαρό νερό όταν έρθετε στην ξηρά. Οι καταδυτικές/κολυμβητικές στολές πρέπει να ξεπλένονται προσεκτικά πριν φορεθούν ξανά για να απομακρύνετε τυχόν ίχνη κυανοφύκης.

Μπορώ να κολυπήσω και να ασχοληθώ με θαλάσσια σπορ;

Το κολύμπι και το οποιοδήποτε θαλάσσιο σπορ ή δραστηριότητα, όπως σκι, φουσκωτές σαμπρέλες και «donuts» που οδηγούν στην άμεση επαφή με μολυσμένο νερό δεν συνιστώνται.

Μπορεί το σκυλί μου να κολυπήσει σε νερό που έχει μολυνθεί με κυανοφύκη;

Τα σκυλιά μπορεί να δηλητηριαστούν ή να πεθάνουν από την επαφή με ορισμένα είδη κυανοφύκης. Μην αφήνετε το σκύλο σας να κολυπήσει ή να πει νερό σε περιοχές που έχουν μολυνθεί με κυανοφύκη. Αν έρθουν σε επαφή με το νερό, να τα πλύνετε καλά με καθαρό νερό και να τα στεγνώσετε για να προλάβετε να μην καθαριστούν μόνοι τους και καταπιούν υπολείμματα κυανοφύκης. Εάν ανησυχείτε, ζητήστε συμβουλές από κτηνίατρο.

Μπορώ να φάω ψάρια που έχουν αλιευτεί σε νερά που έχουν μολυνθεί με κυανοφύκη;

Δεν πρέπει να τρώτε καθόλου μύδια, αστακούς γλυκού νερού (yabbies) ή καραβίδες από περιοχές που έχουν μολυνθεί με κυανοφύκη. Οποιοδήποτε ψάρι πιάσετε θα πρέπει να το πλύνετε με καθαρό νερό, τα βγάλετε τα βράγχια και να πετάξετε τα εντόσθια και τα άλλα εσωτερικά όργανα και να μην τα φάτε. Θα πρέπει να προσέχετε να μην ταΐσετε ή να αφήσετε τα ζώα να φάνε τα σπλάχνα αυτών των ψαριών.

Όταν οι ανθίσες πεθαίνουν και να αρχίζουν να αποσυντίθενται, μπορεί να καταναλώσουν το οξυγόνο στο νερό. Εάν η ποσότητα του οξυγόνου στο νερό είναι πολύ χαμηλή, τα ψάρια μπορεί να πάθουν ασφυξία. Τα ψάρια που είναι νεκρά, πεθαίνουν ή κολυμπούν σπασμωδικά δεν θα πρέπει να τα πιάνετε ή να τρώτε. Μπορείτε να αναφέρετε μια περίπτωση θανάτου ψαριών στην υπηρεσία Environment Protection Authority στο 1300 EPA VIC (1300 372 842).

Είναι ασφαλές για κατανάλωση η κοινοτική παροχή νερού;

Οι προμηθευτές νερού έχουν τοποθετήσει συστήματα επεξεργασίας νερού για την αντιμετώπιση των κινδύνων από τις τοξίνες της κυανοφύκης στην υδροδότηση των πόλεων. Αν έχετε οποιοδήποτε ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα του δικτύου σας παροχής πόσιμου νερού, επικοινωνήστε με την τοπική σας αρχή υδροδότησης.

Προμηθεύομαι ή συλλέγω ακατέργαστο νερό από φράγμα ή ρυάκι που έχει μολυνθεί με κυανοφύκη, τι θα πρέπει να κάνω;

Αποφεύγετε να χρησιμοποιείτε το νερό μέχρι να υποχωρήσει η άνθιση.

Μην πίνετε ακατέργαστο νερό, ανεξάρτητα αν μπορείτε να δείτε μια άνθιση στην επιφάνεια ή όχι. Εκτός του ότι διατρέχετε πιθανούς κινδύνους στην υγεία από τις ανθίσεις της κυανοφύκης, το ακατέργαστο νερό μπορεί να προκαλέσει και άλλες ασθένειες. Μην χρησιμοποιείτε ακατέργαστο νερό για οικιακή χρήση όπως για προετοιμασία φαγητού, για μπάνιο, ντους και βούρτσισμα των δοντιών. **Το βράσιμο νερού μολυσμένο με κυανοφύκη δεν το καθιστά ασφαλές.**

Μην χρησιμοποιείτε μολυσμένο νερό για ύδρευση ή για την κτηνοτροφία. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα της υπηρεσίας Agriculture Victoria στο <http://agriculture.vic.gov.au/agriculture/farm-management/soil-and-water/irrigation/blue-green-algae-and-irrigation-water>

Για περισσότερες πληροφορίες για την ιδιωτική σας παροχή πόσιμου νερού, διαβάστε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Department of Health & Human Services στο <https://www2.health.vic.gov.au/public-health/water/private-drinking-water-supplies>

Μπορώ να βάλω στον κήπο μου νερό που έχει μολυνθεί με κυανοφύκη;

Αποφεύγετε τη χρήση μολυσμένου νερού για να ποτίσετε το γκαζόν και τα παρτέρια του κήπου σας. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη των φυτών και μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο στα παιδιά, στα κατοικίδια και άλλα ζώα που μπορεί μετά να έρθουν σε επαφή με την υγρή επιφάνεια. Το πότισμα μπορεί επίσης να παράγει σπρέι αερολυμάτων που μπορεί να εισπνευστεί. Αν δεν υπάρχει άλλη πηγή νερού, ελαχιστοποιήστε το σπρέι αερολυμάτων με τη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού και να ποτίζετε το βράδυ όταν γενικά δεν φυσάει αέρας.

Πόσο διάστημα παραμένει η άνθιση;

Δεν υπάρχει καθορισμένη χρονική διάρκεια που θα παραμείνει η άνθιση. Όταν συνεχίζονται οι ευνοϊκές συνθήκες όπως ζεστός καιρός, υπάρχει ηλιοφάνεια, επαρκή επίπεδα θρεπτικών συστατικών και χαμηλή ταχύτητα ροής του νερού, οι ανθίσεις μπορεί να διαρκέσουν εβδομάδες έως και μήνες. Ο πιο δροσερός καιρός και ο δυνατός αέρας ή η αυξημένη ροή του νερού μπορεί να μειώσει ή να σταματήσει τις ανθίσεις αρκετά γρήγορα.

Όταν συμβαίνουν ανθίσεις, γίνονται δοκιμές σε τακτικά χρονικά διαστήματα για την παρακολούθηση του είδους, της ποσότητας και της έκτασης της υπάρχουσας κυανοφύκης. Τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση και την τροποποίηση των προειδοποιήσεων και των ανακοινώσεων.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις συνέπειες της κυανοφύκης στην υγεία

Επικοινωνήστε με το Πρόγραμμα για το Νερό του υπουργείου Department of Health and Human Service στο 1300 761 874.

Εξουσιοδοτήθηκε και δημοσιεύθηκε από την Κυβέρνηση Βικτώριας, 1 Treasury Place, Melbourne.

© Πολιτεία Βικτώρια, Department of Health and Human Services Μάρτιος 2016

Διατίθεται στο www2.health.vic.gov.au/public-health/water